

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva dne

Zápis z 12. zasedání, 15. května 2025

Dne 15. května 2025 se na Ministerstvu spravedlnosti („MSp“) konalo 12. zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“), poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

(...)

II. ROZSUDKY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

MACHALICKÝ PROTI ČESKÉ REPUBLICE (PRESUMPCE NEVINY)

Zástupkyně KVZ K. RADOVÁ v úvodu připomněla podstatu případu, v němž Soud shledal porušení presumpce nevinny dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy. K porušení došlo v řízení o náhradu škody za nezákonné trestní stíhání, kdy civilní soudy ve svých rozhodnutích formulacemi přisuzovaly stěžovateli odpovědnost za spáchání trestného činu, přestože jeho trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu promlčení. Zástupkyně KVZ upozornila, že současná judikatura Nejvyššího soudu uvádí, že přiznání náhrady škody osobě, jejíž trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu promlčení, může být v rozporu s dobrými mravy a obecným chápáním spravedlnosti. Současné výluky z náhrady škody podle § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu však na uvedenou situaci výslovně nepamatují, a proto si vnitrostátní soudy vypomáhají analogií. Právě tato praxe vyvolává problémy z hlediska presumpce nevinny, neboť podstatou zdůvodnění použití analogie soudy je úvaha, že nebýt promlčení trestního stíhání, spáchání trestného činu bylo prokázáno.

V rámci výkonu rozsudku KVZ oslovila řadu dotčených orgánů, včetně Nejvyššího soudu, nižších soudů a odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti. Na základě jejich vyjádření se jako nejvhodnější řešení jeví novelizace zákona o odpovědnosti státu za škodu, která mezi výluky z nároku na náhradu škody výslovně zařadí i situace, kdy je trestní stíhání zastaveno z důvodu promlčení. Zástupkyně KVZ zdůraznila, že navrhovaná změna by pouze kodifikovala stávající soudní praxi a umožnila by soudům vyhnout se problematickému odůvodňování na základě analogie. Návrh příslušné novelizace byl již připraven legislativním odborem ministerstva spravedlnosti.

Zástupce legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti M. KOŽEVNIKOV návrh novelizace ustanovení § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu následně představil. Uvedl, že navržená konstrukce je rovněž v souladu s ústavně garantovaným právem na náhradu škody dle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Obviněný, který je přesvědčen o své nevině a v jehož případě má dojít k zastavení trestního řízení z důvodu promlčení, může podle § 11 odst. 4 trestního řádu trvat na pokračování řízení, domoci se tak pravomocného zprošťujícího rozsudku, a tím i případné kompenzace za nezákonné trestní stíhání.

Zástupkyně Nejvyššího soudu A. ČERMÁKOVÁ novelizaci ustanovení § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu ve světle judikatury Nejvyššího soudu podpořila. Uvedla, že i když se v praxi nejedná o časté případy, analogické použití daného ustanovení na případy zastavení trestních stíhání z důvodu promlčení nutně vyvolává problémy z hlediska presumpce nevinny, neboť vyžaduje konstatování o spáchání trestného činu poškozeným, ať již bude použita jakákoliv formulace. Dodala, že analogie je rovněž problematická, jelikož rozšiřuje katalog výjimek z odpovědnosti státu za škodu, které jsou podle § 2 zákona absolutní a objektivní.

Zástupkyně Ústavního soudu *M. HANYCH* informovala, že pan Machalický podal návrh na obnovu řízení, o kterém však Ústavní soud dosud nerozhodl. Zároveň dodala, že Ústavní soud již závěry plynoucí z projednávaného rozsudku reflektoval i ve své judikatuře.

K dotazu zástupce České advokátní komory *M. SYLLY*, zda navržená novelizace nejde proti smyslu závěrů rozsudku, kdy ve výsledku zabraňuje odškodnění, zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* spolu se zástupcem legislativního odboru *M. KOŽEVNIKOVEM* doplnili, že novelizace pouze kodifikuje současnou soudní praxi. Jejím cílem je zabránit porušování presumpce neviny ze strany civilních soudů při jejich zdůvodňování analogického použití výluky z nároku na odškodnění, což bylo podstatou shledaného porušení v rozsudku Machalický. Zopakovali, že návrh není v rozporu s právem na náhradu škody dle článku 36 odst.3 Listiny. Česká advokátní komora bude mít možnost se k novele vyjádřit v rámci připomínkového řízení.

Závěry:

Kolegium souhlasí, že pro výkon rozsudku je žádoucí novelizovat zákon o odpovědnosti státu za škodu a zahrnout do seznamu výluk z odškodnění i zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení. V této souvislosti vítá předložený návrh novelizace ze strany legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti a vyjadřuje podporu jeho přijetí.